

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

Työhön osallistumisen ekosysteemit

Osatyökykyisten työhön osallistuminen ja etuus- ja palvelupolut tutkimuksen valossa

Merita Mesiäislehto, Sanna Kärkkäinen, Jukka Laaksonen, Peppi Saikku ja Sanna Blomgren

Tarkastelussa pitkään työttömänä olleiden työkyky ja työhön kiinnittyminen

- Suomessa pitkäaikaistyöttömät jäävät muihin maihin verrattuna helposti paikoilleen palvelukierteeseen, ja järjestelmä koetaan passivoivana. **Etuudet määrittävät paljolti tarjottuja palveluja.**
- Osatyökykyisten kohdalla etuus- ja palvelupolut ovat moninaiset ja tuen tarve vaihtelee henkilön työ- ja toimintakyvyn mukaan. Tämän vuoksi **osatyökykyisyyttä on usein vaikea tunnistaa palvelujärjestelmässä.**
- Osatyökykyisten etuuksien ja palvelujen käyttöä on tutkittu aiemmin muun muassa osasairaspäivärahan ja työmarkkinatulemien näkökulmasta (Blomgren, Laaksonen ym. 2022) sekä hoito- ja kuntoutustarpeen näkökulmasta (Kerätär 2016).

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

**Tutkimuksen
tavoitteena on tuottaa
työkykyä ja työhön
osallistumista koskevaa
tietoa päätöksenteon
tueksi erityisesti
osatyökykyisyyden ja
siihen liittyvien
palvelujen ja etuuksien
käytön näkökulmasta.**

Mitä tiedetään tutkimusten perusteella?

- Osatyökykyisten työttömien terveydelliset ongelmat alkavat usein vuosia ennen kuin työkykyä rajoittava diagnoosi tehdään. Suuri osa heistä on vuosia työttömänä
- Sosiaaliturvaetuuksien käyttö on yleistä osatyökykyisten työttömien joukossa
- Toisaalta etuuksien ja palvelujen käyttö vaihtelee paljon eri osatyökykyisten ryhmien keskuudessa
- Työkyvyn terveydellisillä rajoitteilla merkittävät negatiiviset vaikutukset myös henkilön tuleviin ansioihin.

Osatyökykyisten tunnistaminen rekisteritutkimuksessa

- Diagnoosi: sairaus tai vamma, joka voi alentaa työkykyä
- Etuudet: sairaspäiväraha, työkyvyttömyyseläke, vammaisetuus
- Palvelut: esim. kuntoutuspalvelut

Yhdistämällä rekistereistä saatavia tietoja pääsemme lähemmäs henkilön työ- ja toimintakykyä ja saamme selville esimerkiksi,

- kuinka yleistä osatyökykyisyys on Suomessa (eri mittareilla mitattuna)
- Mistä osatyökykyisten henkilöiden toimeentulo koostuu
- Minkälaisia palveluja osatyökykyiset henkilöt käyttävät
- Työllistymisen haasteet

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

THL-osahanke: Osatyökykyisten työhön kiinnittyminen ja palvelu- ja etuuspolut

1. **Palvelu-, etuus- ja työllisyyspolut** pitkään työttömänä olleiden keskuudessa. Tarkasteltiin työhön kiinnittymistä sekä palvelu- ja etuuspolkuja vähintään 2 vuotta työttömänä olleiden keskuudessa
2. **Analyysi osatyökykyisyyden kustannuksista palvelujärjestelmässä.** Arvioitiin käytöstä aiheutuvia kustannuksia työvoimapalveluissa.
3. **Koronakriisin vaikutukset ja kriisistä elpyminen.** Tarkasteltiin vuonna 2020 työttömäksi jääneitä (osatyökykyisiä) sekä mahdollisia eroja työllisyydessä ja palveluiden ja etuuksien käytössä kansallisesti ja alueellisesti

Aineisto:

- **THL:** Perusterveydenhuollon ja terveydenhuollon hoitoilmoitusrekisterit
- **Kelan etuustiedot** (työttömyysturva, toimeentulotuki, kuntoutuspalvelut- ja raha, sairauspäiväraha, eläke-etuudet)
- **Eläketurvakeskus rekisterit** (eläkejaksotiedot ja ansaintajaksot)
- **TEM** työnvälitystilasto ja URA-asiakastietojärjestelmän tiedot työllisyyspalveluista
- **Tilastokeskus** (tulot, työssäkäynti jne)
- **Finanssivalvonta:** ansiosidonnainen päiväraha

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

Osatyökykyisten työttömien palvelujen ja sosiaaliturvan käyttö vuosina 2013–2020

PÄÄLÖYDÖKSET

- Työkykyohjelmaan osallistuneista pääosa oli pitkäaikaistyöttömiä. Muut työllisyshistorian perusteella tunnistetut ryhmät olivat nuoret, eläkkeellä olevat ja työttöiset.
- Kaikkia ryhmiä terveydenhuollon palveluiden käyttö oli yleistä Työkykyohjelmaan osallistumista edeltäneinä vuosina 2013–2020.
- Sosiaaliturvatuoksissa työttömyysturva ja toimeentulotuki olivat yleiset etenkin nuorten, työttömien ja työttömien ryhmässä. Sairauspäivärahaa saaneiden osuus oli suurin työttömien ryhmässä (48 %) kun tarkasteltavana oli vuodet 2019–2020. Kun tarkasteltavana oli vuodet 2013–2020, sairauspäivärahaa saaneiden osuus oli suurin pitkäaikaistyöttömien ryhmässä (57 %).
- Joka kolmas nuorten ryhmästä oli osallistunut Kelan järjestämään ammattilaisen kuntoutuksen ohjelmaan osallistumista edeltäneinä vuosina 2019–2020.

Noin 200 000 suomalaista on työllämin ulkopuolella jonkin sairauden tai vamman vuoksi. On arvioitu, että sairauksista tai vammoista huolimatta tästä joukosta noin kolmannes kokee kykenevänsä työhönsä (Virtanen 2024). Osatyökykytyöille ei ole selkeää määritelmää, mutta yleisesti se kuvaa tilannetta, jossa työllämin osallistuminen on rajoittunutta esimerkiksi työtehtävien osalta (Oivo ja Kerätär 2018, Paanetoja 2017). Työttömillä työkykyä arvioidaan sen perusteella, millaisin tehtävin henkilöön voidaan arvioida työllistävän, ja työllämisä olevilla suhteessa henkilöön työhön ja sen asettamien vaatimusten (Paanetoja 2017). Osatyökykyisten työelämäosaamisen edistämisen, työhön kiinnittymisen parantamisen ja työllisyyden kasvattaminen on ollut usean hallituskauden keskeisiä tavoitteita (ks. Lehto 2011; Filatov 2013; Paanetoja 2017; Ala-Kauhala ym. 2017; Oivo & Kerätär 2018, Paanetoja 2019, Kyöläinen 2020; Mäkinen 2021). Tässä tutkimuksessa tarkastelemme osatyökykyisille suunnatun Työkykyohjelman asiakkaiden palvelujen ja etuuksien käyttöä ohjelman edeltäneinä vuosina (STM 2020).

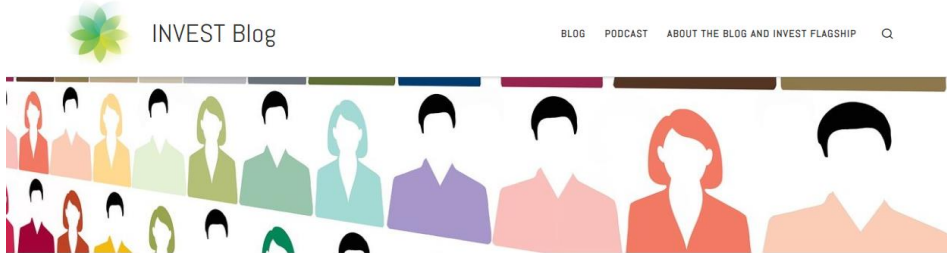
Terveysongelmat ovat yleinen syy osatyökykyisyyden taustalla, mutta myös esimerkiksi tarvittavan osaamisen tai koulutuksen puute voi vaikeuttaa työn vaatimuksiin vastaamista (Paanetoja 2017). Pitkäaikaiset terveysongelmat ovat yhteydessä paitsi osatyökykyiseen myös työttömyyteen (Marmot 2009; Hakulinen ym. 2019), terveyspalveluiden käyttöön (Lappalainen ym. 2018, Väisänen & Sierervo 2021) ja lisääntyneeseen sosiaalietuuksien ja -palvelujen tarpeeseen (Bambra 2009). Osatyökykyiset työttömät eivät muodosta yhtä selkeää ryhmää (Kerätär 2016, Paanetoja 2017).

Työttömien terveyspalveluiden käytöstä on havaittu, että työttömillä terveyspalvelujen käyttö on polarisoitunut; osa työttömistä ei käytä lainkaan, kun taas osa käyttää terveyspalveluja erityisen paljon (Lappalainen ym. 2018, Salkio ym. 2022). Tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin Oulun väestöä, terveyspalvelujen käyttö oli työttömillä vähäisempää kuin työlläillä työttömyyden alusta lähtien (Rinne & Blomgren 2022). Laajemmin sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelut huomioineessa tutkimuksessa havaittiin, että erityisesti lyhyen aikaa (1–5 kk) työttöminä olleet käyttävät palveluja enemmän kuin työlliset (Väisänen & Sierervo 2021). Tarkasteltaessa erityisesti perusterveydenhuollon käytettä, työttömillä käytettä oli enemmän kuin työlläillä (Blomgren & Jäppinen 2022, Rinne & Blomgren 2022). Yleisesti arvioidaan, että pitkittyneet työkyvyn heikkeneminen voi johtaa työttömyyteen. Toisaalta myös työttömyys itsessään voi olla tervettä heikentävää tekijä (Stauder 2019). Pitkittyneeseen työttömyyteen liittyy heikko taloudellinen tilanne voi myös osaltaan vaikuttaa kielteisesti terveyteen (Vasalaivo 2016; Neomiyas ym. 2021).

Työmarkkinoiden aktiiviset työvoimapolitiittiset palvelut koostuvat pääosin omaehtoisesta opiskelusta, työvoimakoulutuksesta, kuntoutuksesta työttöminä ja palkkatuella työlläntämisestä (Tuomala 2021). Tarkasteltaessa vuoden sisällä työttömyyden alkamisesta työllistyneitä, työvoimapolitiittisiin osallistuminen on edistänyt avoimille työmarkkinoille siirtymistä (Rinne & Blomgren 2021, Tuomala 2021). Sen sijaan niillä, keillä työttömyys pitkittyi, palveluihin osallistumisella ei havaittu vaikutusta työllistymiseen (Rinne & Blomgren 2021). Vuonna 2016 työttömäksi jääneitä henkilöitä koskevassa tutkimuksessa oli huomioitu sosiodemografiset taustatekijät (ikä, sukupuoli, koulutus, sairastavuus, muiden palveluiden käyttö ja aiempi työmarkkina-asema (Rinne & Blomgren 2021).

Työttömien sosiaaliturvaa ja etuuksien käyttöä tarkasteltaessa on havaittu, että aiempi sosioekonominen asema, krooninen sairaus ja aiempi pitkä sairausloma mielensteroisyydellä ovat riskitekijöitä työttömyydelle tarkasteltaessa henkilöitä, jotka ovat olleet työlläisiä sairauslomalla (Blomgren & Jäppinen 2021, Ervasti ym. 2019). Kun on tarkasteltu sairauspäivärahauden aikana työttömiä, alle viidesosa oli päässyt vakaalle työlläiselle sairauspäivärahauden jälkeen (Penttinen ym. 2023). Työttömien kuntoutukseseen ja eläkkeisiin

Sanna Kärkkäinen
sanna.karckainen@thl.fi
Netta Tuominen
netta.tuominen@thl.fi
Merita Mesäisleshto
merita.mesaisleshto@thl.fi

INVEST Blog

BLOG PODCAST ABOUT THE BLOG AND INVEST FLAGSHIP

Home » Poliittika » Suomalaiset osatyökykyiset henkilöt tutkimuksen silmin

POLITTIKKA / PUBLICATIONS

Suomalaiset osatyökykyiset henkilöt tutkimuksen silmin

by Turun yliopisto | Published April 8, 2024

Netta Tuominen, Merita Mesäisleshto, Sanna Kärkkäinen ja Jukka Laaksonen

Suomalainen työlläimä kohtaa monenlaisia haasteita ja yksi uutisotsikoistakin tuttu termi on osatyökykyisyys. Mutta mitä, tai oikeammin keitä, termillä oikeastaan tarkoitetaan ja millaista tutkimusta aiheesta tehdään juuri nyt? Tässä blogitekstissä käsittelemme tutkimushankkeidemme tuoreita tuloksia koskien osatyökykyisiä työttömiä henkilöitä, heidän käyttämiään palveluita ja etuuksia sekä niiden kustannuksia.

Osatyökykyisyydellä viitataan useimmiten vammaan tai sairauden heikentämään työkykyyn. Tähän määritelmän arvioitu olevan Suomessa noin 200 000. Osa näistä henkilöistä olisi kuitenkin valmis osallistumaan työelämään jollei olevat työtaihdot ja halu olla mukana työlläimässä.

Työkyvyn haasteisiin voi myös tyypillisesti liittyä pitkäaika työttömyyttä. On myös tavanaista, että yli vuoden kiertouuneita työllistymisen esteitä, joita ei havaita ajoissa. Esimerkiksi työvoimapolitiittisissa asiakas työttömyyden tilanteessa, jossa työkyvyttömyyseläkkeen selvitys on kesken tai henkilö ei ole täyttänyt eläkkeen

ANALYYSIT

Työkykyä rajoittavan diagnosoidun vamman tai sairauden yhteys työmarkkinatulemiin ja sairausperusteisten etuuksien käyttöön

JUKKA LAAKSONEN & NETTA TUOMINEN

Johdanto

Työkyvyn rajoitteet ja terveydelliset ongelmat ovat monisyisiä ja haastavia esteitä työllistymiselle sekä yksilön, palvelujärjestelmän että yhteiskunnan näkökulmasta. Tässä analyysissä tutkimme laajalla rekisteriaineistolla sitä, miten työkykyä alentava diagnosoitu vamma tai sairaus on yhteydessä työmarkkinatulemiin sekä sairausperusteisten etuuksien käyttöön. Sairausperusteilla etuuksilla tarkoitetaan Kelan sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa, lääkekorvauksia ja työkyvyttömyyseläkettä.

Tutkimuksemme perustuu työvoimapolitiittisissa merkityihin diagnostiittisiin. Mikäli työvoimapolitiittisten asiakkaaksi hakeutuvalla henkilöllä on työkykyä rajoittava vamma tai sairaus, tulee hänen esittää lääkirinlausunto, jossa otetaan kantaa vammaan tai sairauden vaikutukseen henkilön ammatin ja työkykyyn. Vamma tai sairauden aiheuttama haitta otetaan huomioon työvoimapolitiittisissa, esimerkiksi tarjoamalla työllistymistä edistäviä palveluita, kuren työkokeilua tai palkka-

Volume 34, Issue Supplement_3 November 2024

Article Contents

Abstract

Comments (0)

< Previous Next >

JOURNAL ARTICLE

Health care and social benefits among long-term unemployed

S Kärkkäinen, J Laaksonen, M Mesäisleshto

European Journal of Public Health, Volume 34, Issue Supplement_3, November 2024, ckae144.1104, <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckae144.1104>

Published: 28 October 2024

PDF Split View Cite Permissions Share

Abstract

Background

There is limited knowledge on the diverse pathways behind long-term unemployment. It is considered that impaired health may lead to exclusion from working life, and that unemployment together with financial difficulties may impair health. In this study, we identify different pathways behind long-term unemployment, and analyse differences in health care and social benefits use based on the diverse pathways. This study contributes to the early identification and supportive efforts for those in risk of labour market marginalisation.

Methods

Those who had been mainly unemployed in years 2020 and 2021 were identified among all working age (18 to 64 years) Finnish citizens. Register data from Statistics Finland, the Social Insurance Institution of Finland and THL were combined for the analysis. Demographic variables were analysed for their effects

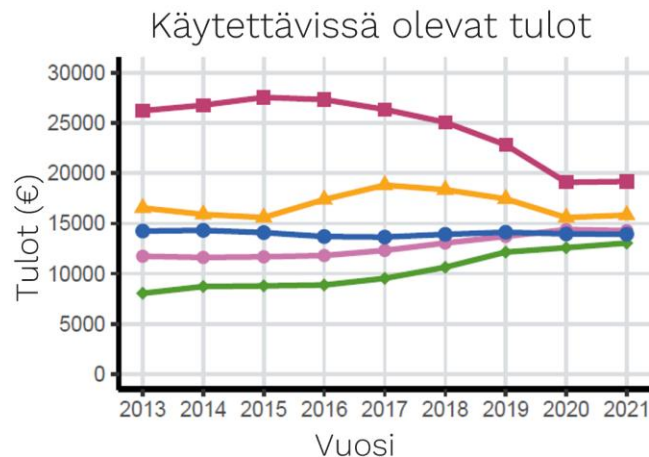
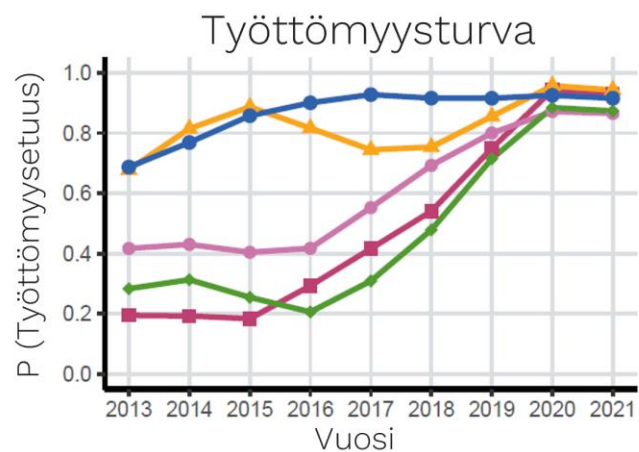
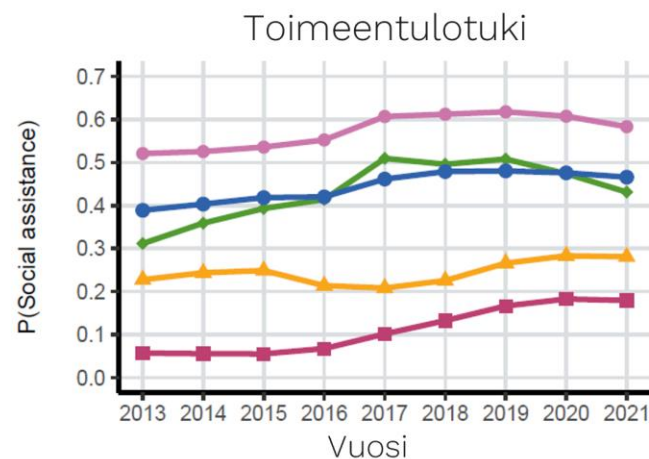
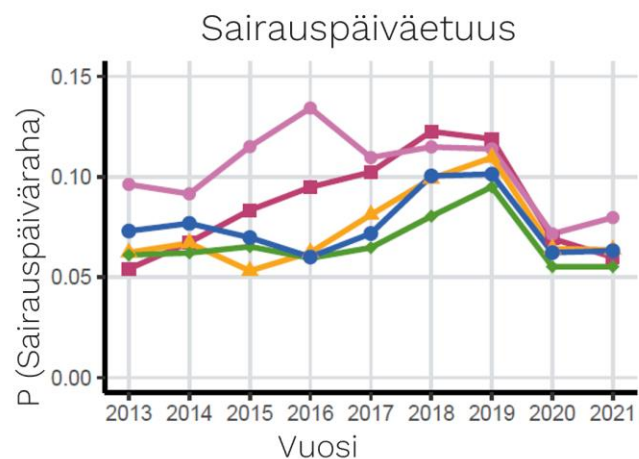
Työkyvyn rajoitteiden pitkäaikaiset vaikutukset

- Vähintään 2 vuotta työttömänä olleiden keskuudessa 13 prosentilla oli jokin työkykyä rajoittava sairaus tai vamma. Suurin osa (75,3 %) diagnooseista liittyi tuki- ja liikuntaelinsairauksiin, mielenterveyden häiriöihin tai hermoston ja aistien sairauksiin.
- Henkilöt, joilla oli todettu jokin työkyvyn rajoite, työllistyivät muita hitaammin. Lisäksi he käyttivät sairausperusteisia etuuksia (sairauspäiväraha, työkyvyttömyyseläke, lääkekorvausoikeus kuntoutusraha) muita useammin jo vuosia ennen diagnoosia ja vuosia sen jälkeen.
- Diagnoosin saaneilla keskimääräiset työttömyyskuukaudet ja ansiotulot palautuivat kahdeksan vuotta diagnoosia edeltäneelle tasolle vasta 16 vuotta myöhemmin.

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

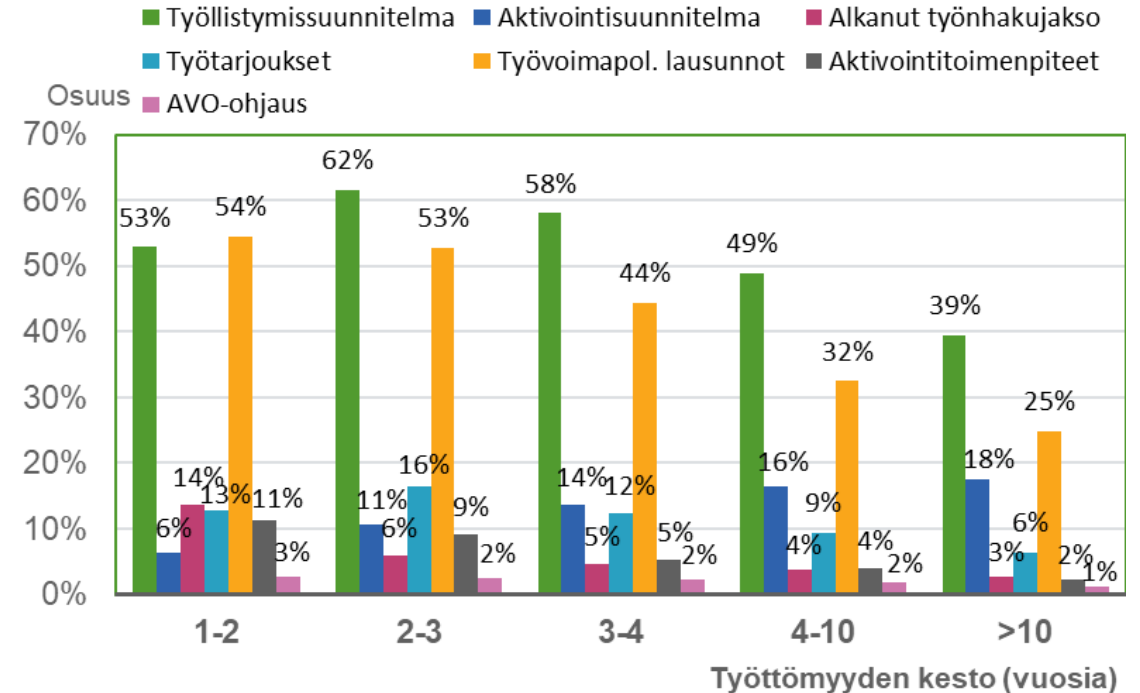
Pitkään työttömänä olleiden etuuksien käyttö yleistä myös pidemmällä aikajaksolla

- Töissä
- Työvoiman ulkopuolella
- ▲ Työmarkkinoilta työttömäksi
- ◆ Opiskelija
- Työtön

Työvoimapalvelujen käyttö vähäistä yli 2 vuotta työttömänä olleilla

- Työvoimapalveluihin osallistuminen laskee työttömyyden pitkittyessä yli kahden vuoden
- Suuri osa pitkäaikaistyöttömistä oli ollut kontaktissa TE-toimiston kanssa säännöllisiin työllistymistä edistäviin suunnitelmiin ja työvoimapolitiittisiin lausuntoihin liittyen, mutta esimerkiksi aktivointitoimenpiteisiin sekä ammatinvalinta- ja uraohjaukseen osallistuminen oli vähäistä.
- TE-palveluihin osallistuminen oli lisäksi vähäisempää niillä pitkäaikaistyöttömillä, joilla oli työvoimapalvelujen yhteydessä todettu työkykyä rajoittava vamma tai sairaus.

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

Yhteenveto

- Työttömien osatyökykyisyys muotoutuu erilaisten työmarkkinahistorioiden ja palvelu- ja etuuspolkujen myötä. Työttömyyden pitkittyminen on yhteydessä osatyökykyisyyden ilmenemiseen, erityisesti terveyteen liittyvinä ongelmina.
- Työkyvyn rajoitteet vaikuttavat henkilön työhön kiinnittymiseen ja ansiotuloihin vuosiksi eteenpäin. Yksilön näkökulmasta työllistymisen haasteet heijastuvat usein hyvinvointiin yleisemmin ja vaikeuttavat taloudellista toimeentuloa.
- Työttömät työnhakijat käyttävät terveydenhuollon palveluja, mutta työttömyys usein pitkittyy. Työttömyyden pitkittyessä TE-palvelujen käyttö ja kustannukset kuitenkin vähenevät.
- Pitkäaikaistyöttömyyteen johtaa erilaisia palvelu- ja etuuspolkuja. Tämä voi vaikeuttaa oikea-aikaisten toimien kohdentamista, sillä eri etuuksiin liitetään erilaisia palveluja ja hajautunut järjestelmä ei tue henkilön kokonaistilanteen hahmottamista.

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

Webinaari: Työkyky, työhön osallistuminen ja osatyökykyisten palvelu- ja etuuspolut tutkimusten valossa

Tiistai 3.12.2024 klo 9.00 – 11.00

THL:n ja Työterveyslaitoksen järjestämä webinaari, jossa aiheena osatyökykyisten palvelut, etuudet ja työhön osallistuminen -tutkimushankkeen tuloksia.

Miten työkykyä ja osatyökykyisyyttä voidaan tutkia rekisteritietojen avulla? Mitä uutta työkäisen väestön ryhmittelytieto tuo työkyvyn ja työhön osallistumisen väliseen tarkasteluun? Minkälaisia palvelu- ja etuuspolkuja on tunnistettavissa pitkään työttömänä olleiden osatyökykyisten keskuudessa?

Tervetuloa kuuntelemaan!

Ilmoittaudu: THL tapahtumakalenteri tai QR-koodi

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

Kiitos

Merita Mesiäislehto

merita.mesiaislehto@thl.fi